

zbirka
trojinski
konj

Nataša Logar

Korpusna terminografija: primer odnosov z javnostmi

Zbirka *Trojinski konj*

Urednik zbirke *Simon Krek*

Recenzenta *Monika Kalin Golob, Iztok Kosem*

Prevod povzetka *Iztok Kosem*

Oblikovna zasnova zbirke *Tomato Košir*

Oblikovanje in prelom *Roman Ražman*

Naslovnica *Tomato Košir*

Fotografija na naslovnici *Jernej Lasič*

Avtor črkovne vrste »BadNews« *Samo Ačko*

Založili *Trojina, zavod za uporabno slovenistiko*

in *Fakulteta za družbene vede*

Za založbi *Iztok Kosem* in *Hermina Krajnc*

Ljubljana, 2013

Naklada: 50 izvodov

Prva izdaja, prvi natis

Tisk *Collegium Graphicum, d. o. o.*

Natisnjeno na papirjih *Hello* in *Arco*

© Nataša Logar

Vse pravice pridržane. Brez pisnega dovoljenja lastnice avtorskih pravic je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev, dajanje na voljo javnosti, predelava ali vsaka druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki.

CIP – Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

81'374

LOGAR, Nataša, 1976-

Korpusna terminografija : primer odnosov z javnostmi / Nataša Logar. - 1. izd.,
1. natis. - Ljubljana : Trojina, zavod za uporabno slovenistiko : Fakulteta za
družbene vede, 2013. - (Zbirka Trojinski konj)

ISBN 978-961-92983-9-8 (Trojina, zavod za uporabno slovenistiko)

268600576

Nataša Logar

Korpusna terminografija: primer odnosov z javnostmi

Kazalo vsebine

15	0	Uvod
17	0.1	Zgradba dela
18	1	Nekorpusni in delno korpusni terminološki slovarji: primerjava zasnov
18	1.1	Predstavitev štirih terminoloških slovarjev
19	1.1.1	SES
20	1.1.2	VS
22	1.1.3	PTS
23	1.1.4	Islovar
26	1.2	Slovenski (terminološki) slovarji: gradivo, geslovník, geselski članek
26	1.2.1	Gradivo za slovar
26	1.2.1.1	Splošni slovar
26	1.2.1.1.1	Pleteršnikov slovar
26	1.2.1.1.2	sskj
27	1.2.1.2	Terminološki slovar
28	1.2.1.2.1	SES
28	1.2.1.2.2	VS
30	1.2.1.2.3	PTS
31	1.2.1.2.4	Islovar
32	1.2.2	Merila za vključitev leksike v geslovník
32	1.2.2.1	Splošni slovar
32	1.2.2.1.1	Pleteršnikov slovar
32	1.2.2.1.2	sskj
33	1.2.2.2	Terminološki slovar
33	1.2.2.2.1	SES
33	1.2.2.2.2	VS
34	1.2.2.2.3	PTS
34	1.2.2.2.4	Islovar
35	1.2.3	Podatki v geselskem članku
35	1.2.3.1	sskj: frekvenca
36	1.2.3.2	Terminološki slovar
36	1.2.3.3.1	SES, VS, PTS
36	1.2.3.3.2	Islovar
39	2	Korpus besedil odnosov z javnostmi
39	2.1	Korpusno jezikoslovje
41	2.2	Specializirani korpusi
42	2.3	Gradnja korpusa besedil odnosov z javnostmi
43	2.3.1	Namen
43	2.3.2	Področje
44	2.3.2.1	Razmejitev do drugih strok in notranja členitev
45	2.3.2.2	Razmejitev do splošnega jezika

46	2.3.3	Merila za gradnjo korpusa
47	2.3.3.1	Besedilna vrsta
47	2.3.3.1.1	Členitev besedilnih vrst – besedilna samooznaka
51	2.3.3.1.2	Deleži posameznih besedilnih vrst
52	2.3.3.2	Velikost
53	2.3.3.2.1	Besedila, ki so v korpus vključena
54	2.3.3.2.2	Besedila, ki v korpus niso vključena
55	2.3.3.3	Celotnost besedila
57	2.3.3.4	Avtorstvo
57	2.3.3.4.1	Uveljavljeni avtor
58	2.3.3.4.2	Še ne uveljavljeni avtor
59	2.3.3.4.3	Eno- in večavtorskost
59	2.3.3.4.4	Nesprejeti avtor (prevajalec)
60	2.3.3.5	Branost
60	2.3.3.5.1	Naklada, naročnina, obisk spletnih strani, izposoja v knjižnicah
62	2.3.3.5.2	Obisk predavanj, študijska literatura
62	2.3.3.6	Prenosnik
63	2.3.3.7	Objavljenost
64	2.3.3.8	Čas
65	2.3.3.9	Prevodnost : izvirnost
65	2.3.3.10	Avtentičnost
66	2.3.3.11	Meje področja
67	2.3.3.12	Avtorske pravice
67	2.3.4	Kolofon korpusnih dokumentov
72	2.3.4.1	Izpolnjevanje elementov kolofona
72	2.3.4.1.1	Avtor
72	2.3.4.1.2	Naslov
72	2.3.4.1.3	Nadnaslov
72	2.3.4.1.4	Podnaslov
73	2.3.4.1.5	Število avtorjev
73	2.3.4.1.6	Vrsta besedila
74	2.3.4.1.7	Ustroj dokumenta
74	2.3.4.1.8	Dostopno tudi na svetovnem spletu
75	2.3.4.1.9	Letnica
75	2.3.4.1.10	Zahtevnost
75	2.3.4.1.11	Prenosnik
76	2.3.4.1.12	Prevedenost
76	2.3.4.1.13	Lektoriranost
76	2.3.4.1.14	Opombe
77	2.3.4.2	Nevključenost v kolofon: avtoriteta avtorja, tema, metodologija
78	2.3.4.3	Primeri kolofonov
84	2.3.5	Zaključek gradnje, dostopnost in zgradba korpusa

92	3	Terminološka podatkovna zbirka odnosov z javnostmi
92	3.1	Geslovník
95	3.1.1	Lista besed
96	3.1.1.1	Lista besed – pridevniki
97	3.1.1.2	Lista besed – glagoli
98	3.1.1.3	Lista besed – samostalniki
99	3.1.2	Luščenje terminoloških kandidatov
101	3.1.2.1	Enobesedni terminološki kandidati
101	3.1.2.1.1	Samostalniki
103	3.1.2.1.2	Glagoli
103	3.1.2.1.3	Pridevniki
104	3.1.2.1.4	Prislovi
104	3.1.2.2	Večbesedni terminološki kandidati
104	3.1.2.2.1	Samostalniške zveze
107	3.1.2.2.2	Glagolske zveze
108	3.1.3	S seznamov v geslovník
113	3.2	Podatki v geselskem članku
115	3.2.1	Besedilno okolje
115	3.2.1.1	Kolokacije
116	3.2.1.1.1	Besedne skice
119	3.2.1.1.1.1	Luščenje kolokacij z Besednimi skicami
124	3.2.1.2	Zgledi rabe
124	3.2.1.2.1	GDEX
124	3.2.1.2.1.1	Pridobivanje zgledov rabe z GDEX-om
126	3.2.1.3	Urejanje izluščenega besedilnega okolja
129	3.2.2	Razlage
130	3.2.2.1	Označevalci razlag v korpusu
135	3.2.2.2	Luščenje definicij (izkušnje drugih)
137	3.2.3	Normativnost
142	3.2.4	Drugi podatki
145	3.3	Primer geselskega članka in mikrostruktura
152	4	Sklep
155	5	Povzetek
158	6	Summary
161	7	Literatura

Kazalo slik

- 20 Slika 1: Geselski članek termina *izračun pretokov moči* v SES
- 20 Slika 2: Geselski članek termina *vozliščna moč*, ki je bil v slovensko izdajo SES dodan v slovenskem uredništvu
- 20 Slika 3: Del geselskega članka sopomenskega termina *pasivno nadomestno omrežje/pasivno ekvivalentno omrežje* v SES
- 22 Slika 4: Geselski članek termina *častnik* v vs 2002
- 22 Slika 5: Geselski članek predloga *čez* kot dela večbesednih terminov v vs 2002
- 23 Slika 6: Geselski članek termina *spalna vreča* v PTS
- 23 Slika 7: Geselski članek neknjižnega termina *spalka* v PTS
- 25 Slika 8: Iskalna stran s terminom *matična plošča* v Islovarju
- 25 Slika 9: Geselski članek terminov *klikniti* in *dvakrat klikniti* v Islovarju
- 49 Slika 10: Izpis iz Cobissa 1 – primer okvirno opredeljenega dela (monografska publikacija)
- 50 Slika 11: Izpis iz Cobissa 2 – primer s podtipom opredeljenega dela (izvirni znanstveni članek)
- 68 Slika 12: Kolofon dokumentov v korpusu besedil odnosov z javnostmi
- 78 Slika 13: Primer kolofona 1 – prispevek v reviji
- 79 Slika 14: Primer kolofona 2 – diplomsko delo
- 80 Slika 15: Primer kolofona 3 – revija
- 80 Slika 16: Primer kolofona 4 – prispevek v zborniku
- 81 Slika 17: Primer kolofona 5 – predstavitev v MS Power Point
- 82 Slika 18: Primer kolofona 6 – besedilo s spletne strani
- 83 Slika 19: Primer kolofona 7 – prevedena monografija
- 84 Slika 20: Vstopna stran korpusa KoRP na <http://www.korp.fdv.uni-lj.si>
- 85 Slika 21: Del konkordančnega niza termina *javnost* v korpusu KoRP na <http://www.korp.fdv.uni-lj.si> (Konkordančnik ASP32)
- 85 Slika 22: Kolofon korpusnega dokumenta, kot je viden v korpusu KoRP na <http://www.korp.fdv.uni-lj.si> (Konkordančnik ASP32)
- 86 Slika 23: Vstopna stran korpusa KoRP v lokalni inštalaciji orodja Sketch Engine na <http://ske.slovenscina.eu/>
- 87 Slika 24: Del konkordančnega niza termina *javnost* v korpusu KoRP v lokalni inštalaciji orodja Sketch Engine na <http://ske.slovenscina.eu/>
- 87 Slika 25: Kolofon korpusnega dokumenta, kot je viden v korpusu KoRP v lokalni inštalaciji orodja Sketch Engine na <http://ske.slovenscina.eu/>
- 87 Slika 26: Vstopna stran korpusa KoRP na <http://nl.ijs.si>
- 88 Slika 27: Del konkordančnega niza termina *javnost* v korpusu KoRP na <http://nl.ijs.si> (konkordančnik NoSketch Engine)
- 89 Slika 28: Število besed v korpusu KoRP glede na letnico izida/nastanka besedila
- 90 Slika 29: Število besed v korpusu KoRP glede na prenosnik besedil
- 90 Slika 30: Število besed v korpusu KoRP glede na zahtevnost besedil
- 91 Slika 31: Število besed v korpusu KoRP glede na prevedenost besedil
- 91 Slika 32: Število besed v korpusu KoRP glede na lektoriranost besedil
- 106 Slika 33: Deleži terminov med prvimi 100 enotami s seznamov izluščenih večbesednih terminoloških kandidatov s samostalniškim jedrom, ki so dali vsaj en termin
- 117 Slika 34: Del besedne skice termina *oglas* v korpusu KoRP v orodju Sketch Engine
- 117 Slika 35: Del tezavra termina *oglas* v korpusu KoRP v orodju Sketch Engine
- 118 Slika 36: Del razlikovalne skice pridevnikov *tržen* in *trženjski* v korpusu KoRP v orodju Sketch Engine
- 120 Slika 37: Del besedne skice termina *oglas* v korpusu KoRP v orodju Sketch Engine: številske vrednosti
- 122 Slika 38: Del izvoza podatkov za termin *oglas*
- 125 Slika 39: GDEX: razvrstitev zgledov rabe za zvezo *televizijski oglas*, nastavitev *Slovene-samostalnik-termis2*
- 125 Slika 40: GDEX: razvrstitev zgledov rabe za zvezo *televizijski oglas*, nastavitev *Slovene-samostalnik-termis5*
- 126 Slika 41: GDEX: razvrstitev zgledov rabe za zvezo *organizacija + komunicirati*, nastavitev *Slovene-glagol-termis1*
- 126 Slika 42: GDEX: razvrstitev zgledov rabe za zvezo *organizacija + komunicirati*, nastavitev *Slovene-glagol-termis2*
- 128 Slika 43: Slovski urejevalnik na portalu Termania, baza podatkov: TERMIS
- 137 Slika 44: Razlaga termina *korporacija* v terminološki podatkovni zbirki odnosov z javnostmi
- 137 Slika 45: Razlaga termina *nejavnost* v terminološki podatkovni zbirki odnosov z javnostmi
- 137 Slika 46: Razlaga termina *vložek* v terminološki podatkovni zbirki odnosov z javnostmi
- 148 Slika 47: Portal Termania: I. raven prikaza gesla
- 149 Slika 48: Portal Termania: II. raven prikaza gesla (del)
- 150 Slika 49: Portal Termania: III. raven prikaza gesla (del)

Kazalo tabel

- 37 Tabela 1: SES, VS, PTS in Islovar glede na gradivo za slovar, merila za vključitev leksike v geslovník ter podatke v geselskem članku
- 51 Tabela 2: Kolofon korpusa besedil odnosov z javnostmi: element vrsta *besedila*, združen v elementu *zahtevnost*
- 61 Tabela 3: Izposoja 11 monografij, vključenih v korpus besedil odnosov z javnostmi, v Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja, 1. 1. 2006–31. 3. 2007
- 89 Tabela 4: Število besed v korpusu KoRP glede na letnico izida/nastanka besedila
- 95 Tabela 5: Lista 30 najpogostejših lem v korpusu KoRP in korpusu Gigafida
- 100 Tabela 6: Izluščeni večbesedni terminološki kandidati: število po vzorcih in primeri
- 101 Tabela 7: Izluščeni enobesedni terminološki kandidati: število po besednih vrstah in primeri
- 102 Tabela 8: Vrhnji del seznama izluščenih samostalnikov in samostalnikov po pogostosti v korpusu KoRP
- 104 Tabela 9: Število terminov med prvimi 100 enotami na seznamih izluščenih večbesednih terminoloških kandidatov s samostalniškim jedrom
- 108 Tabela 10: Prvih 20 enot na seznamu izluščenih glagolov
- 109 Tabela 11: Prvih 20 enot na skupnem seznamu izluščenih večbesednih terminoloških kandidatov s samostalniškim jedrom
- 109 Tabela 12: Prvih 20 enot na seznamu izluščenih večbesednih terminoloških kandidatov z glagolskim jedrom vzorca [R G]
- 110 Tabela 13: Prvih 20 enot na seznamu izluščenih večbesednih terminoloških kandidatov z glagolskim jedrom vzorca [G R]
- 110 Tabela 14: Prvih 20 enot na »lastnoimenskem« seznamu izluščenih samostalnikov
- 114 Tabela 15: Deli geselskih člankov v 10 naključno izbranih slovenskih razlagalnih terminoloških slovarjih
- 121 Tabela 16: Del slovničnih relacij v Besednih skicah z nastavitvami za samostalnike, skupina 3

Spremna beseda

Korpus besedil odnosov z javnostmi KoRP je bil ob svojem nastanku pred šestimi leti prvi slovenski korpus strokovnih besedil, narejen z namenom, da iz njega nastane terminološki slovar po načelu popolnega korpusnega pristopa. Izpolnitev tega cilja je bila nato za nekaj let odložena, nov zagon pa je dobila z odobritvijo financiranja s strani Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ter dveh partnerjev iz gospodarstva: podjetja Pristop, d. o. o., in Gospodarske zbornice Slovenije. Terminološka podatkovna zbirka odnosov z javnostmi je tako dokončno nastala šele v okviru dveletnega aplikativnega raziskovalnega projekta *Terminološke baze podatkov kot osnova strokovnih znanj: model za sistematizacijo terminologij*. Vmesni odlog je bil pravzaprav srečna okoliščina, kajti prav v zadnjih nekaj letih se je pri jezikovnih tehnologijah in leksikografskih orodjih za slovenščino zgodil nov preboj, ki nam je pri projektu omogočil veliko več avtomatizirane (pred)priprave podatkov. Svoj v več segmentih prvi terminografski preizkus teh tehnologij in orodij smo razumeli kot del priprave modela, po katerem bi lahko nastale podatkovne zbirke še drugih slovenskih strok ter področij. Glede na to, da korpus KoRP že nekaj časa ni več edini slovenski korpus s terminografskim namenom, ter sodeč po najnovjšem dogajanju v tujih leksikografijah, terminografijah ter jezikoslovju nasploh, ki na spletnih portalih ponujajo povezane, redno ažurirane in interaktivne jezikovne vire različnih vsebin, menimo, da so naša spoznanja vredna predstavitve, zato jih na tem mestu razčlenjujemo, opisujemo ter skušamo utemeljiti.

Priprava terminoloških slovarjev in podatkovnih zbirk kljub pomoči najsodobnejših jezikovnih tehnologij seveda še vedno potrebuje dokajšen človeški doprinos. Strokovnjaki za odnose z javnostmi so bili projektu že od vsega začetka, tj. od zbiranja besedil za korpus, izredno naklonjeni. Brez zadržkov so nam odstopali svoja besedila, pa se nato znova pozitivno odzvali, ko smo jih prosili, da bi – seveda spet brezplačno – pomagali pri pisanju razlag in sprejemanju normativnih odločitev. Nekaj posebnega mora biti v stroki, ki se tako enoglasno odzove na povabilo k (ponovnemu) premisleku o ključnih pojmih lastne profesije, povezanosti s sorodnimi področji in ločenosti od njih ter profesionalni samopodobi in identiteti. Zato velja na tem mestu izreči poklon več kot štiridesetim besedilodajalcem ter piscem razlag – hvala vam za znanje, čas in dobro voljo.

Moje terminografsko srečanje z odnosi z javnostmi pa se ne bi niti začelo, kaj šele zaključilo v pričujoči obliki, če mi ne bi ob strani stali mentorji, sodelavci in prijatelji: red. prof. dr. Monika Kalin Golob, red. prof. dr. Vojko Gorjanc, red. prof. dr. Dejan Verčič, dr. Simon Krek,

doc. dr. Polona Gantar, dr. Iztok Kosem, Miro Romih, dr. Špela Arhar Holdt, doc. dr. Tina Lengar Verovnik, doc. dr. Nataša Gliha Komac, Gaja Červ, dr. Alenka Jelen, izr. prof. dr. Špela Vintar, doc. dr. Tomaž Erjavec in mag. Pavel Ocepek. Hvala vsem!

Ljubljana, 28. maj 2013

Avtorica

O Uvod

Terminologija je kot del slovenskega jezika pisno izpričana že v samem njegovem začetku; gre za obredno terminologijo v *Brižinskih spomenikih*, ki se je nadalje v neprekinjeni pisno-ustni tradiciji ohranjala do protestantskih knjig v 16. stoletju, kjer je obredni jezik kot prvi slovenskih strokovni jezik zaživel funkcijskozvrstno polno življenje (Legan Ravnikar 2003: 563). Da imajo nato prav v besedilih protestantskih piscev svoje tiskane začetke številne slovenske terminologije, ob tako obsežnem naboru v tem času izdanih del ni naključje. Za prvi slovenski tiskani pravni dokument s pravno terminologijo velja Trubarjeva *Cerkovna ordninga* (1564), v Dalmatinovi *Bibliji* (1584) npr. že na prvih straneh (stvarjenje sveta) najdemo termine iz zoologije in botanike, nadaljnji intenziven razvoj slovenskih terminologij različnih strok pa je potekal zlasti od druge polovice 18. stoletja naprej, med njimi npr.:

matematične (Pohlin: Bukvice za rajtengo, 1781), veterinarske (Wolstein: Bukvice od svinskih bolezni za kmeteske ludi, 1784 – prevod I. Fantona de Brunna; Vrtovec: Vinoreja za Slovence, 1844; Bleiweis: Živinozdravilstvo, 1845), kmetijske (Pohlin: Kmetam za potrebo inu pomozh, 1789; Pirc: Kranjski vertnar, 1830–1834; Bleiweis: Kmetijske in rokodelske novice, 1843–1902), medicinske (Makovec: Podvučenje za babice, 1788; Vodnik: Babištvo ali porodničarski vuk za babice, 1818), čebelarske in sadjarske (Janša: Popolnoma podvučenje za vse čebelarje, 1775 – prevod J. Goličnika), politične (Vodnik: Lublanske novice, 1797–1800; Levstik: Naprej, 1863), kuharske (Vodnik: Kuharske bukve, 1799), jezikoslovne (Vodnik: Pismenost ali grammatika za perve šole, 1811), kemijske (Vrtovec: Kmetijska kemija, 1847), pravne (prevodi patentov, kurend, uradnih obvestil, prevod Državnega zakonika (1. del F. Miklošič, 1849, dalje M. Cigale)), fizikalne (Robida: Naravoslovje ali fizika, 1849), botanične (Pokorny: Rastlinstvo, 1864 – prevod I. Tuška), vojaške (Komel: Poljna služba, 1872, in druga dela), obrtniške in trgovinske (Kočevar - Žavčanin: Kupčija in obrtnija, 1872).¹

Praviloma so našeta in druga dela presegala zgolj eno stroko: Pohlino *Kmetam za potrebo inu pomoč* so npr. vsebovale tudi medicinsko, botanično ter kemijsko terminologijo, zelo raznorodne so bile Bleiweisove *Novice* itd. Ob izšlih delih so še mnoga, ki so ostala v rokopisu.

Skoraj enako daleč v preteklost segajo začetki slovenske leksikografije. Gjurin (1986a) je povzel utemeljitve različnih avtorjev, ki so slovaropisno prvenstvo pripisovali Megiserju (Slovar štirih jezikov, 1592), Dalmatinu (Register v Bibliji, 1584), Bohoriču (slovensko-

¹ Povzeto po: Honzak Jahić 1999; Leder 1991; Legan Ravnikar 1995; Legan Ravnikar 2003; Korošec 1981; Korošec 2003; Kranjc 1992; Merše, Novak 1996; Novak 1986; Orožen 1986; Orožen 1992; Orožen 1993; Pirnat 1986; Rajhman 1988. Popolnejši pregled izhajanja strokovnih besedil v letih 1781–1900 gl. v Kalin Golob (2003: 224–233).

latinsko-nemški slovarček v slovnici, 1584), Krelju (latinsko-slovenski slovar v Otročji bibliji, 1566) in drugim, sam pa je začetek slovenske leksikografije prepoznal v glosah *Stiškega rokopisa* (1440). To je utemeljil s tem (Gjurin 1986a: 377, 379–387), da tudi drugi jeziki (npr. srbohrvaščina, angleščina, ruščina) vidijo začetke svoje leksikografije v pogosti praksi pripisovanja drugojezičnih ustreznih, istojezičnih sopomenk ali razlag neposredno v rokopisno besedilo in take ob- oz. medbesedilne glose so tudi v Stiškem rokopisu. Leksikografsko še očitnejši pa je od besedila osamosvojen seznam šestih glos, ki se v tem rokopisu nahaja na strani 247^r. Gre za štiri samostalniška in dve pridevniški gesli, ki so skupaj z latinskimi prevodnimi ustreznici vsa v osnovni obliki. Zaradi pomanjkanja prostora si sicer sledijo linearno, vendar so ločena z dvojno poševnico (če bi bilo prostora dovolj, Gjurin predvideva, da bi bilo vsako geslo napisano na »slovarsko« običajnejši način: vsako v svojo vrstico).

Bolj enotno je v slovenskem jezikoslovju stališče o imenu prvega slovenskega terminografa. Gre za pravnika in jezikoslovca Mateja Cigaleta (1819–1889). Cigale je uredil slovensko izrazje v leta 1853 izšlem slovarju *Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprache Österreichs* s štirimi jeziki, za njegovo samostojno in kot slovar priznano delo pa šteje *Znanstvena terminologija s posebnim ozirom na srednja učilišča*, ki je izšla leta 1880 pri Matici slovenski v Ljubljani. Slovar poleg predgovora vsebuje nemško-slovenski nabor terminov različnih ved (in sicer kar 25: matematike, kemije, psihologije itd.), obsega 148 strani, na koncu pa ima še kratek, 17 strani dolg slovensko-nemški dodatek (gre za seznam manj znanih slovenskih izrazov, ki napotujejo k nemški ustreznici in s tem k ustreznemu mestu v prvem delu slovarja). Cigaletova Znanstvena terminologija je bila po Orožen (1986: 135) zavestna sinteza prizadevanj »na raven drugih evropskih kulturnih jezikov razviti in izobraziti ne le terminologije, pač pa tudi slovenski strokovni in znanstveni jezik kot tipično zvrst knjižnega jezika«.

0.1 Zgradba dela

Po Cigaletovi Znanstveni terminologiji so na Slovenskem izšli še mnogi terminološki slovarji različnih zasnov.² Tu nas bo zanimalo, kakšni ti slovarji so, predvsem pa, kakšni bi lahko bili prihodnji terminološki slovarji in terminološke podatkovne zbirke, če bi k njihovem nastanku pristopili korpusno ter k delu pritegnili jezikovnotehnološka znanja in na korpusih temelječa orodja.

V **prvem delu** knjige so na podlagi pregleda zasnov, okoliščin nastajanja in uredniške politike več sodobnih slovenskih terminoloških slovarjev ter primerjalno dveh splošnih slovenskih slovarjev strnjena spoznanja, ki v slovenski (terminološki) leksikografiji že obstajajo. Gre za spoznanja, iz katerih lahko izhaja ali celo mora izhajati tudi korpusni pristop k pridobivanju podatkov za terminološke slovarje in podatkovne zbirke.

V **drugem delu** prikazujemo, kako smo zgradili korpus strokovnih besedil odnosov z javnostmi, ki s premišljeno mrežo meril zajema toliko besedil in tista besedila, da ga lahko ocenimo kot uravnoteženi korpus te stroke, natančno pa so predstavljene tudi odločitve v zvezi s podatki v kolofonu korpusnih dokumentov. Poglavlje zaključuje predstavitev dostopnosti in zgradbe korpusa.

V **tretjem delu** je podan prikaz priprave geslovnika, pri katerem je bilo ključno luščenje terminoloških kandidatov, in prikaz pridobitve podatkov za geselski članek. V zvezi z zadnjim se ustavljamo predvsem pri luščenju besedilnega okolja v obliki kolokacij in zglede rabe. Razmišljamo tudi o pridobitvi razlag iz korpusa in normativnih interpretacijah terminoloških korpusnih podatkov. Ta del knjige zaključuje prikaz geselskega članka termina *agencija* in opis mikrostrukture podatkovne zbirke odnosov z javnostmi.

Četrto, sklepno poglavje zaokroža in deloma dopolnjuje ključne ugotovitve. Sledijo še povzetek v slovenščini in angleščini ter seznam literature.

² Njihovi sezname obstajajo na več mestih: združen seznam slovarjev, vpisanih v kataložne listke terminološke sekcije Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, slovarjev, vpisanih v knjižnični kataložni sistem Cobib, 30 slovarjev iz Gjurin (1986b) in slovarjev iz Novak (1971) je dostopen v Burnik (2000: 12–15). Seznam obsega 176 enot. Kar obsežen nabor slovarjev in leksikonov, ki so izšli po letu 1918 (do 1986), je naštet tudi v Leder (1991: 163–168). Terminološki slovarji, ki so izšli v letih 1998–2003, so popisani v Humar (2004).